

BIJLAGE 13

VERWERKING ADVIES COMMISSIE VOOR DE M.E.R.

Verwerking van advies Commissie m.e.r. (5 september 2017 / projectnummer 3228) in MER

#	Advies Commissie m.e.r.	Waar beschreven in MER?
Essentiële punten (hoofdstuk 1 van het advies)		
1	een beschrijving van de ligging en omvang van de windparken, de onderzochte bandbreedte aan (technische) invullingsmogelijkheden en de daaraan verbonden milieugevolgen	Hoofdstuk 3 en 4 met informatie over de ligging en omvang van de kavels, evenals de onderzochte bandbreedte. In de hoofdstukken daarna worden per milieuaspect de verbonden milieugevolgen weergegeven.
2	een duidelijk overzicht van de gevolgen voor beschermde soorten (met name vogels en zeezoogdieren) en voor beschermde gebieden (waaronder Natura 2000-gebieden), met daarbij een toetsing van deze gevolgen aan wet- en regelgeving en beleid	In hoofdstuk 6 (vogels en vleermuizen) en hoofdstuk 7 (onderwaterleven) worden de gevolgen beschreven. In twee bijlagen, bijlage 8 en bijlage 7, wordt getoetst aan respectievelijk de gebiedsbescherming en de soortbescherming in het kader van de Wet natuurbescherming.
3	een overzicht van de mogelijke en van de (eventueel) benodigde maatregelen om nadelige effecten op natuur, scheepvaart en landschap te voorkomen of te verminderen;	In elk hoofdstuk worden mitigerende maatregelen genoemd. Specifiek voor natuur worden mogelijke maatregelen gepresenteerd in hoofdstuk 6 en 7. Voor scheepvaart wordt dat gedaan in hoofdstuk 8. Voor landschap wordt dat gedaan in hoofdstuk 9. In hoofdstuk 12 wordt aangegeven welke maatregelen genomen worden in het voorkeursalternatief.
4	Samenvatting van het MER	Na de titelpagina is een samenvatting opgenomen.
Aanbevelingen (hoofdstuk 2 tot en met 6)		
5	<p>Wettelijk kader en beleid</p> <p>De NRD geeft in hoofdstuk 2 en 5 een heldere omschrijving van het wettelijk kader en het huidige en toekomstige beleid over windenergie op zee. Neem deze informatie over in het MER. Ga in op de betekenis daarvan voor de kavelbesluiten.</p> <p>Geef in het MER aan welke besluiten in het kader van 'Net op Zee' genomen moeten worden, en hoe de besluitvorming daarover zich inhoudelijk en procedureel verhoudt tot die voor de kavels.</p>	<p>Met name in bijlage 5 (achtergrondrapportage Bureau Waardenburg) wordt ingegaan op de Wet natuurbescherming. Verder wordt in hoofdstuk 2 ingegaan op wet- en regelgeving en relevante beleidskaders, waaronder de Wet natuurbescherming en de Richtlijn maritieme ruimtelijke ordening.</p> <p>Paragraaf 2.1.5 gaat in op de procedurele samenhang met het project 'Net op Zee.'</p>

#	Advies Commissie m.e.r.	Waar beschreven in MER?
6	<p>Onderbouwing locatiekeuze en ligging kavel</p> <p>Uit de NRD wordt duidelijk dat er binnen het Windenergiegebied Hollandse Kust (noord) ruimte is voor één kavel van 700 MW. De Commissie merkt op dat de minimaal benodigde 100-120 km² veel kleiner is dan de netto beschikbare ruimte in het windenergiegebied. Zij adviseert in het MER te onderzoeken met welke kavelindeling optimaal rekening gehouden kan worden met de zichtbaarheid en beleving van het windpark vanaf de kust. Deze wordt bepaald door de afstand van de windturbines tot de kust, de ligging ten opzichte het bestaande windpark Amalia en de compactheid van het kavel.</p>	In paragraaf 3.3.4 wordt aandacht besteed aan de kavelbegrenzing in relatie tot zichtbaarheid en beleving. Daarin wordt ook verwezen naar hoofdstuk 12, waarin de afweging plaatsvindt over de definitieve kavelgrenzen van kavel V en ervoor is gekozen om de kavel te verkleinen omwille van zichtbaarheid (en visserij).
7	<p>Natuur</p> <p>Bepalen effecten op vogels. Beschrijf de effecten op vogels van het voornemen afzonderlijk én in cumulatie.</p>	In hoofdstuk 6 (vogels) en dan met name paragraaf 6.8 wordt ingegaan op cumulatieve effecten en wordt ingegaan op de toetsing van effecten. Toetsing in het kader van gebiedsbescherming vindt in bijlage 8 plaats. Toetsing in het kader van de soortbescherming vindt plaats in bijlage 6. In het achtergrondrapport van Bureau Waardenburg (bijlage 4 van het MER) is uitgebreidere informatie te vinden.
8	<p>Natuur</p> <p>Bepalen effecten op vleermuizen. Geef in het MER in ieder geval een korte beschrijving van de relevante soorten vleermuizen met trekkende populaties (waaronder de Ruige dwergvleermuis) en geef aan welke gevolgen voor trekkende populaties te verwachten zijn.</p>	Hoofdstuk 6 en het achtergrondrapport van Bureau Waardenburg (bijlage 4) gaan in op het effect voor vleermuizen.
9	<p>Natuur</p> <p>Bepalen effecten op zeezoogdieren.</p>	Hoofdstuk 7 en de bijbehorende bijlagen van TNO (bijlage 6) en HWE (bijlage 5) gaan in op het effect voor zeezoogdieren.
10	<p>Natuur</p> <p>Bepalen effecten op vissen en bodemfauna.</p>	Hoofdstuk 7 en de bijbehorende bijlage van Bureau Waardenburg (bijlage 4) gaan in op het effect voor vissen en bodemfauna.
11	<p>Natuur</p> <p>Beoordeling effecten soortbescherming</p>	Hoofdstuk 6 (vogels en vleermuizen) en hoofdstuk 7 (onderwaterleven) geeft de beoordeling weer in het kader van de soortbescherming. Tevens is in bijlage 7 een notitie opgenomen over de soortbescherming in het kader van de Wet natuurbescherming.
12	<p>Natuur</p> <p>Beoordeling effecten gebiedsbescherming</p>	Hoofdstuk 6 (vogels en vleermuizen) en hoofdstuk 7 (onderwaterleven) geeft de beoordeling weer in het

#	Advies Commissie m.e.r.	Waar beschreven in MER?
		kader van de gebiedsbescherming. Tevens is in bijlage 8 een passende beoordeling opgenomen.
13	Natuur Relatie met KRM en internationale verdragen zoals OSPAR en Bonn-Conventionie	Met name in bijlage 4 (achtergrondrapportage Bureau Waardenburg) wordt ingegaan op de beschermingsregimes. Verder wordt in hoofdstuk 2 ingegaan op wet- en regelgeving en relevante beleidskaders, waaronder de Wet natuurbescherming en de Richtlijn maritieme ruimtelijke ordening.
14	Scheervaartveiligheid Presenteer in het MER de (relatieve) kans op aanvaring en de gevolgen daarvan voor een gebied in de directe omgeving van het windpark, zowel voor routegebonden als voor niet-routegebonden scheepvaart, en zowel bij aanleg als bij gebruik van het windpark.	Zie hoofdstuk 8 van het MER.
15	Landschap De Commissie adviseert aanvullend ook de hoogte van de waarnemer boven zeeniveau mee te nemen.	Ter vergelijking is de invloed van de ooghoogte op de kimduiking in hoofdstuk 9 van het MER nader geduid.
16	Landschap De Commissie geeft in overweging voor het aspect dominantie gebruik te maken van de methode die de Commissie presenteerde in haar toetsingsadvies voor de Rijksstructuurvisie Aanvulling gebied Hollandse Kust (zuid), d.d. 31 oktober 2016. Uitgangspunt is daarbij dat, indien in een beeldhoek van 120 graden loodrecht op de kust meer dan 50% gevuld is met windturbines, er sprake is van dominantie. Ook kunnen meerdere klassen daaronder worden onderscheiden, bijvoorbeeld <25% (<30 graden) en 25-50% (30-60 graden) van de beeldhoek van 120 graden gevuld.	In hoofdstuk 9 van het MER wordt beschreven hoe het aspect 'dominantie' wordt bepaald en beoordeeld. Er wordt zowel uitgegaan van een percentage van de beeldhoek van 120 graden, maar ook wordt het percentage gepresenteerd van het horizonbeslag van de windturbines van de totale beeldhoek aan vrije horizon. Dit is in overeenstemming met de MER-en voor de andere kavels van Hollandse Kust (zuid).
17	Landschap Presenteer, naast fotovisualisaties voor de zichtbaarheid overdag, ook visualisaties voor de nachtperiode. Geef inzicht in de mogelijke mitigerende maatregelen teneinde de lichteffecten te verminderen.	In hoofdstuk 9 en bijlage 9 zijn fotovisualisaties opgenomen, ook voor de nachtperiode en wordt ingegaan op mogelijke mitigerende maatregelen. De fotovisualisaties zijn via een website te bekijken: http://www.ponderaconsult.com/VIS/kavelV/index.html
18	Monitoring en evaluatie De Commissie adviseert om cumulatie van onderwatergeluid door de aanleg van windturbineparken in perspectief te zien ten opzichte van andere activiteiten en te evalueren. Ook voor monitoring kan dit van belang zijn. Een dergelijke benadering zou bij voorkeur moeten volgen uit een aangepaste versie van het KEC.	In hoofdstuk 7 en in de bijbehorende bijlage 5 wordt ingegaan op cumulatieve effecten van onderwatergeluid. Voor monitoring en evaluatie wordt verwezen naar paragraaf 12.8.
19	Presentatie Neem in het MER goed leesbare kaarten op met topografische namen en duidelijke legenda's. geef nauwkeurig aan hoe de kavels gesitueerd zijn ten opzichte van de badplaatsen langs de kust en beschermd natuurgebieden.	Met deze aanbeveling is in het gehele MER rekening gehouden.

